

Lagrådsremiss

En ny tidsbegränsad vapenamnesti

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 27 september 2012

Beatrice Ask

Irja Hed
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Det har genomförts två tidsbegränsade vapenamnestier i Sverige. Den första genomfördes 1993 (juli–september) och den andra 2007 (mars–maj), båda med gott resultat. I lagrådsremissen föreslås att en ny tidsbegränsad vapenamnesti införs. Syftet med förslaget är att minska antalet illegala vapen i samhället.

Den föreslagna vapenamnestin innebär att den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det inte ska dömas till ansvar för innehavet om han eller hon frivilligt lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden mars–maj 2013. Skjutvapen och ammunition som har lämnats in till en polismyndighet ska som huvudregel tillfalla staten och därefter förstöras.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott.....	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Regler för innehav av skjutvapen.....	5
4.1	Ansvarsfrihet för vapenbrott	6
4.1.1	Lagen (1993:206) om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav	6
4.1.2	En särskild åtalsregel vid frivilligt inlämnande av vapen och ammunition som innehas olagligt	7
4.1.3	Lagen (2007:11) om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott	8
4.2	Några andra länders erfarenhet av vapenamnesti	9
4.2.1	Danmark	9
4.2.2	Norge	9
4.2.3	Finland.....	10
5	En ny vapenamnesti	10
5.1	En tidsbegränsad vapenamnesti.....	10
5.2	Utformningen av vapenamnestin.....	13
5.2.1	Förutsättningarna för ansvarsfrihet.....	13
5.2.2	Förfarandet med inlämnade vapen	15
5.2.3	Inlämning under tre månader.....	17
6	Konsekvenser.....	17
7	Ikraftträdande.....	18
8	Författningskommentar.....	19
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	22
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	23

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott.

2 Förslag till lag om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det ska inte dömas till ansvar för detta enligt 9 kap. 1 § eller 2 § första stycket i vapenlagen (1996:67), om han eller hon frivilligt lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden mars–maj 2013.

2 § Den som lämnar in eller låter lämna in skjutvapen eller ammunition enligt 1 § har rätt att vara anonym.

3 § Skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt 1 § tillfaller staten.

Första stycket gäller inte om egendomen har lämnats in utan ägarens samtycke och ägaren gör anspråk på egendomen. Om egendomens ägare är känd, ska ett sådant anspråk göras inom en månad från det att ägaren fick del av en underrättelse från polismyndigheten om att egendomen lämnats in till myndigheten. Om ägaren inte är känd, ska anspråket göras inom tre månader från det att egendomen lämnades in.

4 § Skjutvapen och ammunition som har tillfallit staten enligt 3 § ska förstöras, om egendomen inte behövs för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hanteringen av skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2013 och gäller till den 1 september 2014.

3 Ärendet och dess beredning

En metod som har prövats både i Sverige och i andra länder för att minska antalet skjutvapen som innehåses utan tillstånd är att genomföra en s.k. vapenamnesti. I Sverige har det genomförts två tidsbegränsade vapenamnestier, lagen (1993:206) om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav och lagen (2007:11) om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott. Enligt lagarna kunde den som innehade skjutvapen eller ammunition utan att vara berättigad till det under amnestiperioderna (juli–september 1993 respektive mars–maj 2007) lämna in egendomen till en polismyndighet utan att dömas till ansvar för innehavet.

Regeringen skrev i propositionen *Vissa åtgärder mot illegala vapen* (prop. 2011/12:109, s. 13) att den avser att föreslå att en ny tillfällig vapenamnesti genomförs senast under 2013. Inom Justitiedepartementet har därefter promemorian *En ny tidsbegränsad vapenamnesti upprättats* (dnr Ju2012/4761/L4). Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2012/4761/L4). Promemorians förslag behandlas i denna lagrådsremiss.

4 Regler för innehav av skjutvapen

Enligt vapenlagen (1996:67) krävs tillstånd för att inneha skjutvapen eller ammunition. Tillstånd krävs också för att inneha sådana föremål som i vapenlagen jämföras med skjutvapen, t.ex. tårgasanordningar och vissa vapendelar. Tillstånd krävs vidare för att driva handel med skjutvapen och för att yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn. De sistnämnda typerna av tillstånd innefattar en rätt att inneha de vapen som vapenhandlar- eller reparationstillståndet omfattar. Undantag från tillståndskravet gäller för den som har fyllt 18 år, om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning, eller ett harpunvapen, under förutsättning att vapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen).

Att inneha skjutvapen och ammunition utan att vara berättigad till det är straffbart. Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det döms enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen för vapenbrott till fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt döms enligt andra stycket för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Är brottet ringa, eller har gärningen begåtts av oaktsamhet, döms enligt andra stycket till böter eller fängelse i högst sex månader. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet innehar ammunition utan att vara berättigad till det döms, om gärningen inte är ringa, enligt 9 kap. 2 § första stycket d vapenlagen till böter eller fängelse i högst sex månader.

4.1 Ansvarsfrihet för vapenbrott

Vid varje given tidpunkt finns det vapen i Sverige som innehas av personer som inte har rätt att inneha dem. I vissa fall handlar det om vapen som innehavaren har skaffat sig med full vetskap om att det inte är lagligt. Många gånger är det dock fråga om vapen som en person upptäcker att han eller hon innehar utan att tidigare ha varit medveten om det. Så kan t.ex. vara fallet när en person hittar ett vapen i sin bostad sedan en anhörig har flyttat eller avlidit. Bland dessa personer finns det sannolikt ett flertal som skulle vilja göra sig av med vapnet men som inte vågar lämna det till polisen av rädsla för att bli åtalade för vapenbrott. Samtidigt ligger det i samhällets intresse att få kontroll över sådana vapen. Det gäller särskilt eftersom vapen som innehas utan tillstånd ofta förvaras på ett otillfredsställande sätt, vilket medför en ökad risk för stöld eller allvarliga olyckor.

Ett sätt att minska antalet vapen som innehas olagligt är att införa en s.k. vapenamnesti. Ordet amnesti kommer från grekiskans "amnestia" som betyder "glömska". I denna lagrådsremiss används begreppet "vapenamnesti" i betydelsen "ansvarsfrihet för brott mot vapenlagen bestående i olovligt innehav av ett tillståndspliktigt vapen eller tillståndspliktig ammunition", jfr propositionen En ny vapenamnesti (prop. 2006/07:20, s. 6).

Det har genomförts två tidsbegränsade vapenamnestier i Sverige. Den första genomfördes under perioden juli–september 1993 (se avsnitt 4.1.1) och den andra under perioden mars–maj 2007 (se avsnitt 4.1.3).

4.1.1 Lagen (1993:206) om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav

Lagens innehåll

År 1993 antog riksdagen lagen (1993:206) om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1993 och gällde till utgången av 1994. I lagen föreskrevs att den som innehade ett skjutvapen eller ammunition utan att vara berättigad till det inte skulle dömas till ansvar för brott enligt vapenlagen, om han eller hon frivilligt lämnade eller lät lämna vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden juli–september 1993. Inlämnaren behövde inte lämna uppgift om sin identitet. Egendom som lämnades till polismyndigheten och vars ägare inte var känd tillföll staten. Detsamma gällde sådan egendom vars ägare var känd men där ägaren avstått från att ta tillbaka egendomen efter att ha fått tillfälle till det. Av lagen följde vidare att egendom som hade tillfallit staten skulle förstöras, om den inte behövdes för musealt, militärt eller annat liknande ändamål.

I förordningen (1993:228) om hantering av skjutvapen och ammunition som lämnats in till en polismyndighet meddelades närmare föreskrifter om de skjutvapen och den ammunition som lämnats in enligt lagen.

Erfarenheterna av genomförandet av 1993 års vapenamnesti

I betänkandet En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44) angav 1995 års vapenutredning följande om erfarenheterna från genomförandet av 1993 års vapenamnesti.

Under perioden juli–september 1993 lämnades totalt 17 050 skjutvapen, huvudsakligen gevär och enhandsvapen, samt 15 ton ammunition in till polismyndigheterna. Merparten av vapnen lämnades in under amnestiperiodens sista två veckor.

Kostnaderna för förfarandet uppgick till omkring sju miljoner kronor, vilket då motsvarade tretton årsarbetskrafter. Av dessa kostnader utgjorde fem miljoner direkta kostnader och två miljoner kostnaderna för den informationskampanj som föregick inlämningsperioden. Fördelad på 17 000 inlämnade vapen uppgick den totala kostnaden till ca 400 kr per vapen.

4.1.2 En särskild åtalsregel vid frivilligt inlämnande av vapen och ammunition som innehas olagligt

Som ett led i att begränsa den totala mängden skjutvapen i samhället, och framför allt antalet illegala vapen, föreslog 1995 års vapenutredning att en vapenamnesti som inte var begränsad i tiden skulle införas (SOU 1998:44).

Förslaget fick emellertid kritik och när frågan därefter behandlades i propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/2000:27) gjordes bedömningen att en i tiden obegränsad vapenamnesti inte borde införas. För att uppmuntra allmänheten att lämna in olovligt innehavda skjutvapen föreslog regeringen i stället den särskilda åtalsregel som nu finns i 9 kap. 7 § vapenlagen. Enligt denna får åtal mot någon som frivilligt lämnar in skjutvapen eller ammunition till en polismyndighet väckas endast om det är motiverat från allmän synpunkt. I propositionen betonas att bestämmelsen inte är avsedd att vara liktydig med en permanent vapenamnesti eftersom det fortfarande ska vara möjligt att väcka åtal när det är motiverat från allmän synpunkt. Som exempel på en sådan situation anfördes att en person beslutar sig för att lämna in ett skjutvapen till polisen först i och med att han eller hon riskerar att upptäckas och inlämnandet således inte är frivilligt i egentlig mening. Ett annat exempel som gavs på när åtal kan vara befogat är när det olaga vapeninnehavet är av allvarligare slag, t.ex. när det avser ett vapen utan lagligt användningsområde. Vidare angavs att bestämmelsen endast avser brott mot vapenlagen och alltså inte är tillämplig i fråga om andra brott där olaga vapeninnehav kan ingå som ett moment, t.ex. förberedelse till rån eller häleri avseende vapnet i fråga.

Åtalsregeln trädde i kraft den 1 juli 2000 (prop. 1999/2000:27, bet. 1999/2000:JuU9, rskr. 1999/2000:150).

4.1.3 Lagen (2007:11) om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott

Lagens innehåll

År 2007 antog riksdagen lagen (2007:11) om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott. Lagen trädde i kraft den 1 mars 2007 och gällde till den 1 september 2008. I lagen föreskrevs att den som innehade ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det inte skulle dömas till ansvar för brott enligt vapenlagen om han eller hon frivilligt lämnade in eller lät lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden mars–maj 2007. Inlämnaren behövde inte lämna uppgift om sin identitet. Egendom som lämnades in till polismyndigheten tillföll staten såvida inte egendomen hade lämnats in utan ägarens samtycke och ägaren gjorde anspråk på den. Av lagen följde vidare att egendom som hade tillfallit staten skulle förstöras om den inte behövdes för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet. Lagen innehöll dessutom en bestämmelse som informerade om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, hade möjlighet att meddela föreskrifter om hanteringen av de skjutvapen och den ammunition som hade lämnats in.

Regeringen meddelade sådana föreskrifter i förordningen (2007:12) om hantering av skjutvapen och ammunition som lämnats in till en polismyndighet. Förordningen innehöll ett bemyndigande för Rikspolisstyrelsen att meddela verkställighetsföreskrifter. Med stöd av bemyndigandet meddelade Rikspolisstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om hantering av skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt lagen, RPSFS 2007:1, FAP 559-1.

Erfarenheterna av genomförandet av 2007 års vapenamnesti

Regeringen beslutade i januari 2007 att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utvärdera lagen om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott och dess tillämpning (dnr Ju2007/764/PO). Redovisningen skulle bl.a. innehålla översiktliga uppgifter om den egendom som lämnats in och information om eventuella tillämpningsproblem. Rikspolisstyrelsen redovisade uppdraget i mars 2009 (dnr Ju2009/2499/PO).

Av redovisningen framgår följande om erfarenheterna från genomförandet av 2007 års vapenamnesti.

Under perioden mars–maj 2007 lämnades totalt ca 13 000 skjutvapen, huvudsakligen gevär och enhandsvapen, drygt 800 vapendelar och ca 14 ton ammunition in till polismyndigheterna. Drygt fem procent av skjutvapnen var inte i skjutdugligt skick.

Under amnestiperioden lämnades även ett stort antal, ca 10 000, legala vapen och vapendelar in till polismyndigheterna för skrotning. Detta var ca 4 500 fler legala vapen än motsvarande period 2005 och 2006. Därutöver lämnades en stor mängd explosiva varor av annat slag än ammunition in.

Enligt Rikspolisstyrelsen (Rikskriminalpolisen) var det inte möjligt att göra en vederhäftig studie över antalet olagliga skjutvapen i omlopp under och efter tiden för vapenamnestin. Rikskriminalpolisen menade dock att tillgänglig statistik över stölder och förluster av skjutvapen

tydde på att förekomsten av illegala skjutvapen i omlopp i kriminella kretsar minskat något under de senast föregående åren och att det var troligt att det goda resultatet av vapenamnestin skulle komma att förstärka den trenden. Eftersom endast ett trettiotal automatvapen lämnats in bedömde Rikskriminalpolisen att vapenamnestin endast kan anses ha haft en marginell inverkan på förekomsten av sådana vapen i omlopp.

Enligt Rikspolisstyrelsen förekom inte några problem med tillämpningen av lagen.

4.2 Några andra länders erfarenhet av vapenamnesti

4.2.1 Danmark

I Danmark genomfördes s.k. ”frit lejde-aktioner” under åren 1970, 1986, 1995, 1997, 2003 och 2009. Aktionerna innebar en rätt att lämna in registreringspliktiga vapen utan att riskera straff för det olagliga innehavet. Det gavs också möjlighet att efterregistrera vapnen. Vapenlagens krav för att få tillstånd sänktes dock inte vilket innebar att det var få som beviljades tillstånd.

Under ”frit lejde-aktionen” år 1970 lämnades omkring 12 000 vapen in, år 1986 knappt 10 000, år 1995 omkring 1 000, år 1997 drygt 4 500 och år 2003 drygt 4 700 vapen, varav ca 3 000 var knivar. Under år 2009 lämnades över 8 500 skjutvapen in. Dessutom lämnades mängder av vapendelar, ammunition och sprängämnen in. De danska myndigheterna har gjort bedömningen att ytterst få vapen från kriminella kretsar har lämnats in.

Anledningen till att så få vapen lämnades in år 1995 var enligt de danska myndigheterna dels att det inte hade gått särskilt lång tid sedan den senaste vapenamnestin, dels att informationen inför denna inte hade varit så god.

4.2.2 Norge

Under perioden september 2003–augusti 2004 genomfördes en landsomfattande vapenamnesti i Norge. Amnestin föregicks av en drygt tre månader lång provamnesti i vissa delar av landet. Under den årslånga vapenamnestin lämnades drygt 35 700 vapen in.

Under 2008 genomfördes en ny tidsbegränsad vapenamnesti. Amnestin genomfördes i huvudsak på samma sätt som den tidigare, dock under en väsentligt kortare tidsperiod, maj–september. Under amnestiperioden lämnades drygt 7 000 vapen in, varav närmare 5 000 under den sista månaden. Efter att amnestin hade avslutats infördes en skärpt praxis för registrering av oregistrerade vapen. Huvudregeln är att sådana vapen ska skrotas. Ägaren kan dock i vissa fall få behålla vapnet i deaktiverat (plomberat) tillstånd.

Den 12 augusti 2011 tillsattes en oberoende kommission (22. juli-kommisjonen) med uppdrag att granska och dra lärdom av attacken mot regeringskvartären och massakern på Utøya den 22 juli 2011. Kommiss-

ionen lade fram sin rapport den 13 augusti 2012, NOU 2012:14. I rapporten förordar kommissionen att systemet med vapenamnestier används även framöver.

4.2.3 Finland

I Finland gäller sedan den 1 januari 2004 en permanent vapenamnesti. Amnestin omfattar skjutvapen, vapendelar, patroner, särskilt farliga projektiler samt sprängämnen. Den innebär att ägaren till ett inlämnat skjutvapen har möjlighet att söka tillstånd för vapnet, försätta det i varaktigt obrukbart skick eller inom tre månader överlåta det till någon som har tillstånd att inneha vapnet alternativt överlåta det till staten utan ersättning. I det sistnämnda fallet säljer polisen vapnet för ägarens räkning på offentlig auktion. De skjutvapen som inte har blivit sålda på auktion övergår i statens ägo. Skjutvapen vars ägare inte är kända samt alla olovliga vapendelar, gassprayer, patroner och särskilt farliga projektiler övergår direkt till staten.

Under år 2004 lämnades drygt 8 600 skjutvapen in, under år 2005 drygt 4 000, år 2006 ca 3 000 och år 2007 ungefär 3 400. Under år 2008 lämnades ca 1 600 skjutvapen in (enligt finska myndigheter saknas fullständiga uppgifter för år 2008), år 2009 drygt 4 000 och under år 2010 ca 5 700 skjutvapen. Därutöver har en stor mängd vapendelar, ammunition och sprängämnen lämnats in.

5 En ny vapenamnesti

5.1 En tidsbegränsad vapenamnesti

Regeringens förslag: En tidsbegränsad vapenamnesti ska införas.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot genomförandet av en vapenamnesti. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Vapensamlarföreningen* förordar dock en permanent vapenamnesti i stället för en tidsbegränsad medan *Naturvårdsverket* föreslår en tidsbegränsad vapenamnesti som återkommer vart tredje år. *Försvarsmakten* väcker frågan om det inte finns anledning att överväga en amnesti i fråga om olovligt innehav av explosiva varor av annat slag än ammunition. Vidare framför några av remissinstanserna synpunkter på lagens utformning och förfarandet med inlämnade vapen. Synpunkterna behandlas i avsnitt 5.1 och 5.2.

Skälen för regeringens förslag

Tillgång till skjutvapen utgör ofta en förutsättning för att grova brott ska komma till stånd. Förekomsten av skjutvapen kan också medföra att en uppkommen våldssituation får betydligt svårare följder än vad den annars skulle ha fått. Därför är det viktigt att se till att berättigade vapeninnehav omgärdas av tillräcklig kontroll men också att begränsa den totala mängden vapen i samhället och framför allt antalet illegala vapen.

Att minska mängden vapen som innehas utan tillstånd är angeläget av flera skäl. Ett skäl är att innehavarens lämplighet att inneha vapen inte har kontrollerats. Därmed ökar risken för att vapnen kommer till brottslig användning liksom för allvarliga olyckor på grund av felaktig hantering. Även i de fall då sådana vapen innehas av en i övrigt laglydig medborgare finns risk för att de hanteras och förvaras på ett sätt som inte är betryggande från säkerhetssynpunkt. Detta kan leda till att vapnen stjäls och i ett senare led används vid brott.

Sannolikt utgörs en stor del av de skjutvapen som kommer till brottslig användning av vapen som innehas olagligt. Varje åtgärd som kan leda till en minskning av antalet illegala vapen i omlopp bör därför övervägas.

Sedan 2007 års vapenamnesti har flera åtgärder vidtagits i syfte att minska antalet illegala vapen. Regeringen gav i juni 2011 Rikspolisstyrelsen och Tullverket i gemensamt uppdrag att kartlägga den illegala vapeninförselns omfattning och de tillvägagångssätt som används (dnr Ju2011/4092/PO). Med utgångspunkt i denna kartläggning ska myndigheterna fördjupa sitt underrättelsesamarbete och även vidareutveckla samarbetet med sina motsvarigheter i andra länder. I uppdraget ingår också att effektivisera kontrollverksamheten genom fler gemensamma operativa insatser. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2012.

Den 1 juli 2011 trädde nya regler i kraft som syftar till att motverka illegal tillverkning av och handel med vapen (prop. 2010/11:72, bet. 2010/11:JuU17, rskr. 2010/11:210). Bestämmelserna innebär bl.a. att vapen ska märkas vid tillverkning och vid varaktig införsel till landet, för att underlätta spårning. Bestämmelserna ger också polisen och tullen bättre möjligheter att ha kontroll över vapen som förs över gränsen. Tullverket har t.ex. fått rätt att göra kontrollbesök och revisioner hos den som till eller från Sverige för in respektive ut vapen.

Den 1 juli 2012 skärptes vapenlagstiftningen ytterligare (prop. 2011/12:109, bet. 2011/12:JuU22, rskr. 2011/12:221). Reglerna om grovt vapenbrott förtydligades genom att det i lagtexten uttryckligen anges vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömning av om ett vapenbrott är grovt. Vidare infördes två nya straffbestämmelser. Bestämmelserna innebär att det är straffbart dels att underlåta att anmäla införsel av vapen och ammunition från ett annat EU-land till Tullverket, dels att förvara skjutvapen åt någon annan utan att föreskrivet tillstånd till förvaringen finns. Samtidigt skärptes kraven på vapenhandlare. Det har t.ex. införts en skyldighet för tillståndshavaren att anmäla till polismyndigheten om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över verksamheten.

Regeringen beslutade den 22 mars 2012 att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå ytterligare skärpningar i vapenlagstiftningen (dir.

2012:19). Utredaren har i uppdrag att ta ställning till hur det grova vapenbrottet bör förändras för att markera en skärpt syn på sådan brottslighet. Därutöver ska utredaren bl.a. analysera förutsättningarna för tillstånd att inneha hel- och halvautomatiska vapen och om det bör införas regler om vapenmagasin. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2013. Samma dag som utredningen tillsattes beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2012:20) till Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel (Ju 2010:08). Utredaren fick då i uppdrag att ta ställning till om tillämpningsområdet för hemlig teleavlyssning (numera hemlig teleavlyssning av elektronisk kommunikation) bör vidgas till att omfatta bl.a. fler grova vapenbrott. Uppdraget i denna del ska redovisas senast den 31 december 2012.

Ytterligare en åtgärd som kan vidtas för att minska antalet vapen och mängden ammunition som innehas utan tillstånd är att införa en ny vapenamnesti.

Som det har redogjorts för tidigare (se avsnitt 4.1.1 och 4.1.3) har det i Sverige genomförts två tidsbegränsade vapenamnestier. Eftersom vapenamnestierna innebar en betydande minskning av antalet okontrollerade vapeninnehav får det antas att de haft en viss brottsförebyggande effekt. Under de fem år som har gått sedan den senaste tillfälliga vapenamnestin genomfördes har det sannolikt tillkommit ett inte obetydligt antal vapen som innehas olagligt. Detta talar för att en ny vapenamnesti skulle kunna få positiva effekter. Hur många vapen och hur mycket ammunition som skulle kunna förväntas lämnas in vid en ny vapenamnesti går det inte att spekulera om. Inför 2007 års vapenamnesti framhöll regeringen att det är naturligt att den första tillfälliga vapenamnesti som genomförs i ett land har större effekt än därpå följande amnestier (prop. 2006/07:20, s. 10). Det kan dock konstateras att 2007 års amnesti hade nästan lika gott utfall som 1993 års amnesti. Även i Danmark, där man har haft ett flertal tillfälliga vapenamnestier, har resultatet varit förhållandevis gott även vid de senare amnestierna. Mot denna bakgrund framstår det vid en samlad bedömning som motiverat att genomföra en ny vapenamnesti.

Vapenamnestin bör vara tidsbegränsad

En fråga att ta ställning till är om denna vapenamnesti bör vara begränsad i tiden på motsvarande sätt som de vapenamnestier som genomfördes år 1993 och 2007 eller om det bör införas en permanent vapenamnesti som *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Vapensamlarföreningen* förordar.

Inför införandet av 2007 års vapenamnesti uttalade regeringen att övervägande skäl talar mot en vapenamnesti som är obegränsad i tiden (prop. 2006/07:20, s. 11). Regeringen hänvisade i det lagstiftningsärendet till risken för att inlämningen av skjutvapen fördröjs och till att det skulle kunna uppstå bevissvårigheter. Ett falskt påstående från en person som grips med ett illegalt skjutvapen om att han eller hon är på väg till polistationen för att lämna in vapnet skulle vara svårt att vederlägga. Därutöver uttalade regeringen att en permanent amnesti skulle innebära en viss ständig dubbelreglering i förhållande till den särskilda åtalsregel som gäller vid frivilligt inlämnade av skjutvapen.

Dessa skäl gör sig fortfarande gällande. Regeringen menar därför att det inte finns anledning att nu införa något annat än en tidsbegränsad vapenamnesti.

Naturvårdsverket har föreslagit att det ska införas en tidsbegränsad vapenamnesti som återkommer vart tredje år. Som regeringen anförde i prop. 2006/07:20 kan det synas principiellt betänkligt att genomföra upprepade tillfälliga amnestier som ju får till följd att en företeelse ibland är kriminaliserad och ibland straffri (s. 11). Att då införa en reglering med förutbestämda återkommande amnestiperioder anser regeringen inte är lämpligt. Eventuella ytterligare tidsbegränsade vapenamnestier i framtiden bör i stället föregås av noggranna överväganden.

5.2 Utformningen av vapenamnestin

5.2.1 Förutsättningarna för ansvarsfrihet

Regeringens förslag: Den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det ska inte dömas till ansvar för detta, om han eller hon frivilligt lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under amnestiperioden. Den som lämnar in eller låter lämna in sådan egendom ska ha rätt att vara anonym.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås dock inte att det uttryckligen ska framgå av lagtexten att såväl den som lämnar in som den som låter lämna in ett skjutvapen eller ammunition har rätt att vara anonym.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar. *Sveriges Advokatsamfund* betonar vikten av att den som lämnar in egendomen får vara anonym och att inga efterforskningar i fråga om innehavet görs. Samfundet anser att förbudet att undersöka innehavet uttryckligen bör framgå av lagtexten. *Förvaltningsrätten i Umeå* frågar sig om det inte bör framgå av lagtexten att den som lämnar in vapen eller ammunition för någon annans räkning inte behöver uppge vems egendomen är.

Skälen för regeringens förslag: En vapenamnesti kan utformas på flera olika sätt. När det gäller den lagtekniska utformningen av en vapenamnesti finns det goda skäl att använda lagen (2007:11) om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott som utgångspunkt för regleringen. En lag som i sin tur tog sin utgångspunkt i lagen (1993:206) om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav. För detta talar bl.a. den omständigheten att det enligt Rikspolisstyrelsen inte förekom några tillämpningsproblem med 2007 års lag (se avsnitt 4.1.3).

I likhet med vad som gällde vid de tidigare vapenamnestierna bör ansvarsfrihet gälla när den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det lämnar in eller låter lämna in egendomen till en polismyndighet. I det fall den som innehar vapen eller ammunition inte själv lämnar in egendomen utan ger någon annan i uppdrag att göra det bör ansvarsfriheten gälla för dem båda. Amnestin bör omfatta alla skjutvapen och all ammunition som enligt vapenlagen kräver tillstånd för att få innehas. *Försvarsmakten* har väckt frågan om man inte bör överväga

en amnesti som omfattar innehav av explosiva varor av annat slag än ammunition. Regeringen gör bedömningen att det saknas beredningsunderlag i detta lagstiftningsärende för att ta ställning till ett sådant förslag.

Ansvarsfrihet bör, liksom enligt 1993 och 2007 års lag, gälla endast om vapen eller ammunition lämnas in frivilligt. *Sveriges Advokatsamfund* har påpekat att det kan uppstå gränsdragningsproblem vid bedömningen av om ett vapen eller ammunition har lämnats in frivilligt eller inte. Regeringen menar dock att detta problem torde vara begränsat. Ytterst blir det förstas en bevisfråga om inlämnandet kan anses ha skett frivilligt eller inte. Omständigheterna i det enskilda fallet måste alltid vägas in. I sammanhanget bör tilläggas att det inte finns några uppgifter om att frivillighetskriteriet föranledde tillämpningsproblem under de tidigare amnestierna. Det saknas därför anledning att befara sådana problem i någon nämnvärd utsträckning vid en ny amnesti. Det kan för övrigt konstateras att också den särskilda åtalsregeln i 9 kap. 7 § vapenlagen innehåller ett krav på frivilligt inlämnande. Den närmare innebörden av begreppet frivilligt utvecklas i författningskommentaren.

För att vapenamnestin ska bli framgångsrik bör den som lämnar in illegala skjutvapen eller ammunition inte vara skyldig att uppge sin identitet. Även den som låter lämna in sådan egendom bör garanteras anonymitet. Detta bör, som *Förvaltningsrätten i Umeå* har föreslagit, framgå uttryckligen av lagtexten. I denna rätt till anonymitet ligger att polismyndigheten inte får vidta någon undersökning eller några åtgärder i fråga om innehavet gentemot den som lämnar in eller låter lämna in vapen eller ammunition. Regeringen anser inte att det är nödvändigt att, som *Sveriges advokatsamfund* har föreslagit, uttryckligen ange detta i lagtexten.

Det kan inte helt bortses från att möjligheten att vara anonym kan skapa svårigheter vid utredningen av brott där vapnet har använts. Svårigheterna bör dock inte överdrivas och det finns inte heller några uppgifter om att anonymiteten skapade några problem vid de tidigare vapenamnestierna. Det är dessutom inte särskilt sannolikt att skjutvapen som har använts vid ett allvarligt brott lämnas in av den som har begått brottet. Det bör understrykas att ansvarsfriheten bara föreslås gälla för det olagliga innehav som innehavaren av vapnet eller ammunitionen har gjort sig skyldig till. Polisen och Statens kriminaltekniska laboratorium kommer alltså att kunna utföra sedvanliga kriminaltekniska undersökningar avseende ett inlämnat vapen i syfte att utreda andra brott som har samband med vapnet. Det kan gälla brott begångna av såväl innehavaren som av andra personer.

Ansvarsfrihet bör endast inträda om vapnet eller ammunitionen lämnas in till en polismyndighet. Detta överensstämmer med vad som gällde enligt 1993 och 2007 års lag. Det finns inte anledning att kräva att vapen och ammunition lämnas in till någon viss polismyndighet utan egendomen bör kunna lämnas in på samtliga polisstationer i landet. Om det visar sig att det finns polismyndigheter som har svårt att förvara vapnen under handläggningstiden, bör detta problem kunna lösas inom polisen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör meddela föreskrifter om hur inlämnade vapen ska hanteras.

5.2.2 Förfarandet med inlämnade vapen

Regeringens förslag: Skjutvapen och ammunition som lämnas in ska som huvudregel tillfalla staten. Om egendomen har lämnats in utan ägarens samtycke, ska dock ägaren kunna göra anspråk på egendomen. Egendom som har tillfallit staten ska förstöras om den inte behövs för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Mångkampsförbundet* anser dock att vapen med historiskt eller kulturhistoriskt värde som museer eller Statens kriminaltekniska laboratorium inte behöver ska erbjudas samlare i stället för att förstöras. *Svenska Vapensamlarföreningen* anser att sådana vapen ska säljas via auktion. *Förvaltningsrätten i Umeå* menar att det bör framgå av lagtexten att inlämnad egendom tillfaller staten utan rätt till ersättning.

Skälen för regeringens förslag

Vad bör ske med inlämnad egendom?

En viktig fråga är hur de vapen och den ammunition som lämnas in under amnestin ska behandlas. Ett alternativ är att vapnen och ammunitionen alltid ska tillfalla staten utan ersättning. Ett annat är att ägaren ges möjlighet att ansöka om innehavstillstånd eller att överlåta egendomen och att egendomen annars ska lösas in av staten. Som konstaterades i prop. 2006/07:20 finns det anledning att skilja på två situationer, nämligen då egendomen lämnas in av ägaren och då egendomen lämnas in av någon annan än ägaren.

Egendom som lämnas in av ägaren

I den första situationen – när den som lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen själv är egendomens ägare – talar övervägande skäl för att egendomen alltid bör tillfalla staten utan ersättning. Det bör alltså inte finnas någon möjlighet att ansöka om tillstånd till innehav av den inlämnade egendomen. Ett sådant förslag överensstämmer med vad som gällde enligt 2007 års lag. Regeringen anser inte att det är nödvändigt att, såsom *Förvaltningsrätten i Umeå* har föreslagit, i lagtexten uttryckligen ange att egendom som tillfaller staten inte ger rätt till ersättning, jfr bl.a. 13 § postlagen (2010:1045).

Ett av huvudskälen för den föreslagna ordningen är att det är angeläget att amnestireglerna är enkla att tillämpa och att de inte leder till några väsentligt ökade kostnader för rättsväsendet. En ordning där polismyndigheten tvingas dels att ta hand om vapen och ammunition i avvaktan på att ägarens ansökan om innehavstillstånd prövas, dels att, om en sådan ansökan inte görs eller beviljas, lösa in egendomen, skulle kräva stora resurser (jfr prop. 2006/07:20, s. 14).

För den enskilde skulle dessutom en möjlighet att ansöka om innehavstillstånd många gånger sannolikt vara utan större värde eftersom det

olagliga innehavet, även om det inte kan föranleda straffrättsligt ansvar, ändå skulle kunna diskvalificera sökanden vid tillståndsprövningen. Den föreslagna ordningen framstår inte heller som orimlig mot bakgrund av att det i denna situation typiskt sett är ägaren själv som har brutit mot reglerna om innehav och som genom inlämnandet blir fri från ansvar för detta brott. Om det i lagen tas in en bestämmelse om att egendomen tillfaller staten, kommer det dessutom att framgå tydligt vilka effekter inlämnandet får i äganderättsavseende. Ägaren får genom inlämnandet anses ha avstått från sin äganderätt. Förslaget tar givetvis sikte endast på innehav som är olovliga.

Egendom som lämnas in av någon annan än ägaren

I den andra situationen – när inlämnade vapen eller ammunition utgör stöldgods eller av någon annan anledning lämnas in utan ägarens samtycke eller vetskap – bör en liknande ordning som den som gällde vid de tidigare vapenamnestierna införas. Den innebär följande.

En ägare som inte själv har lämnat in, eller låtit lämna in, vapen eller ammunition bör ges möjlighet att inom viss tid framställa anspråk på den inlämnade egendomen. För att ägaren ska ha möjlighet att ta till vara sin rätt bör polisen kontrollera om det finns någon känd ägare till egendomen och, i så fall, skicka en underrättelse om inlämnandet. Ägaren bör ha möjlighet att göra anspråk på egendomen inom en månad från det han eller hon fick del av en sådan underrättelse. Även i de fall då ägaren inte är känd, och polisen således inte kan skicka någon underrättelse, bör ägaren ges möjlighet att göra sin rätt till den inlämnade egendomen gällande. I likhet med vad som gällde enligt 1993 och 2007 års lag bör tidsfristen inom vilken okända ägare får framställa sitt anspråk vara tre månader.

Inlämnad egendom bör som regel skrotas

Skjutvapen och ammunition som har tillfallit staten bör inte säljas eller på annat sätt komma ut i cirkulation på nytt. Ett syfte med en vapenamnesti är ju att begränsa den totala mängden vapen i samhället. Dessutom skulle det kunna uppfattas som stötande om staten skulle tjäna pengar på vapen som har innehafts illegalt. I stället bör egendomen normalt skrotas inom ramen för den rutin för detta som råder och som innebär att Statens kriminaltekniska laboratorium ansvarar för skrotningen. Detta bör bidra till att skapa förståelse för vapenamnestin bland allmänheten.

I vissa fall kan det dock vara befogat att bevara vapen eller ammunition. Enligt 2007 års lag skulle egendomen inte skrotas, om den behövdes för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet. Detsamma bör enligt regeringen gälla enligt den nya lagen. *Jägarnas Riksförbund* och *Svenska Mångkampsförbundet* har föreslagit att det införs en ordning där vapen, som inte behövs för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet, överläts till samlare. Förutom de praktiska problem som en sådan ordning skulle innebära torde det vara sällsynt att vapen som lämnas in inom ramen för en vapenamnesti, dvs. vapen som har innehafts illegalt, har ett sådant historiskt eller kulturhistoriskt värde att

de bör bevaras. Regeringen anser därför att övervägande skäl talar emot förbundens förslag.

Föreskrifter om kontrollen och om hanteringen i övrigt av inlämnade skjutvapen och ammunition bör meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5.2.3 Inlämning under tre månader

Regeringens förslag: Vapenamnestin ska gälla under tre månader.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Både 1993 och 2007 års vapenamnesti gällde under tre månader. Frågan är nu hur lång giltighetstid en ny amnesti bör ges. Erfarenheterna från de tidigare vapenamnestierna visar att de flesta vapen som lämnas in kommer in i slutet av amnestiperioden. Den senaste vapenamnestin i Norge, som gällde under fem månader, visar på samma mönster. Där lämnades 5 000 av totalt 7 000 vapen in under den sista månaden.

Detta talar för att en vapenamnesti som varar under en längre period sannolikt skulle leda till i stort sett samma resultat i fråga om antalet inlämnade vapen. Samtidigt kan en vapenamnesti inte gälla alltför kort tid, eftersom det skulle kunna innebära att vapeninnehavare på grund av bortavaro eller av andra skäl inte har möjlighet att lämna in sina vapen. I likhet med de bedömningar som gjordes inför 1993 och 2007 års vapenamnesti anser regeringen att tre månader är en lämplig tidsperiod.

6 Konsekvenser

Genomförandet av en vapenamnesti medför ofrånkomligen ekonomiska konsekvenser för polismyndigheterna och för Statens kriminaltekniska laboratorium.

Det är svårt att bedöma hur stora kostnader som skulle uppkomma vid en ny tillfällig vapenamnesti eftersom det inte går att uppskatta hur många vapen och hur mycket ammunition som skulle komma att lämnas in.

Statens kriminaltekniska laboratorium har uppskattat att skrotning av 10 000 inlämnade vapen skulle medföra ökade kostnader för Statens kriminaltekniska laboratorium med upp emot 800 000 kr. Hur stora kostnadsökningar förslaget skulle innebära för de enskilda polismyndigheterna är också svårt att bedöma eftersom antalet vapen som lämnas in sannolikt varierar lokalt. På sikt torde kostnaderna för samhället kunna minska om antalet vapen minskar och kontrollen över dem ökar. Sammantaget gör regeringen bedömningen att de kostnader som är förenade med genomförandet av vapenamnestin inte är större än att de kan finansieras inom ramen för polisens befintliga anslag.

Informationsinsats

För att en vapenamnesti ska få avsedd effekt är det självklart av stor vikt att allmänheten får kännedom om den. En informationskampanj bör alltså genomföras. Lämpligen bör informationen lämnas strax före och under hela inlämningstiden. Rikspolisstyrelsen bör svara för informationen till allmänheten om lagen.

Utvärdering

En vapenamnesti kan utformas på flera olika sätt. Det övergripande syftet med alla vapenamnestier är att samla in så många illegala vapen som möjligt. För att det ska bli möjligt att bedöma om den föreslagna lagen på bästa sätt har tillgodosett de syften som eftersträvas bör, i likhet med 2007 års lag, lagen och tillämpningen av den utvärderas.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagen ska träda i kraft den 1 mars 2013 och gälla till den 1 september 2014.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Med ett par undantag tillstyrker samtliga remissinstanser förslaget eller lämnar det utan invändningar. *Förvaltningsrätten i Umeå* anser att det inte finns någon anledning att begränsa lagens giltighetstid. *ST-Polisväsendet* påtalar att den föreslagna tidpunkten för vapenamnestin sammanfaller med högsäsongen för passansökningar. Enligt fackförbundet skulle detta kunna innebära en säkerhetsrisk i och med att många människor uppehåller sig i polisstationernas receptioner.

Skälen för regeringens förslag: Det förefaller lämpligt att låta vapenamnestin gälla under tre månader. Amnestin kan tidigast träda i kraft den 1 mars 2013. Eftersom erfarenheterna visar att de flesta vapen lämnas in under amnestins slutskede bör den inte avslutas vid en tidpunkt då många har semester och kan förväntas vara bortresta. Amnestin föreslås därför gälla under perioden mars till maj månads utgång.

Som *ST-Polisväsendet* har påtalat sammanfaller den föreslagna tidsperioden för vapenamnestin med den tid på året då polisen hanterar flest passansökningar. Det är givetvis viktigt att själva inlämnandet av vapen och ammunition sker på ett sätt som är godtagbart ur säkerhetssynpunkt. Polismyndigheten ansvarar för att vidta nödvändiga åtgärder i detta hänseende. Det kan t.ex. handla om att utbilda den personal som ska ta emot egendom som lämnas in i säker vapenhantering och att se till att de lokaler som inlämnare hänvisas till är lämpliga för ändamålet. I sammanhanget kan också framhållas att *Rikspolisstyrelsen* inte har haft några synpunkter på den föreslagna tidsperioden.

Enligt *Förvaltningsrätten i Umeå* finns det inte någon anledning att begränsa den föreslagna lagens giltighetstid. Regeringen anser dock att det inte är lämpligt att en lag fortsätter att gälla när den inte längre är tillämplig i praktiken. Den föreslagna lagen bör därför tidsbegränsas. Lagen bör

emellertid gälla under en tid efter amnestiperiodens utgång för att ärenden som amnestin kan komma att generera ska kunna avslutas. Några övergångsbestämmelser behövs inte.

8 Författningskommentar

1 § Den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det ska inte dömas till ansvar för detta enligt 9 kap. 1 § eller 2 § första stycket d vapenlagen (1996:67), om han eller hon frivilligt lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden mars–maj 2013.

I paragrafen anges under vilka förutsättningar en person inte ska dömas till ansvar för en gärning som utgör brott enligt 9 kap. 1 § eller 2 § första stycket d vapenlagen (1996:67). Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.1.

Amnestin omfattar alla skjutvapen, inklusive sådana föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen, som är tillståndspliktiga enligt vapenlagen. Ett tillstånd eller rätt att inneha ett skjutvapen för skjutning medför även rätt att inneha ammunition till vapnet. Detta gäller under förutsättning att ammunitionen är avsedd för det ändamål som tillståndet eller rätten till innehavet av vapnet avser, se 2 kap. 8 § vapenlagen.

Ansvarsfriheten gäller bara för det olagliga innehavet och inte för andra brott som har samband med vapnet. Det innebär att lagen inte ger ansvarsfrihet vid exempelvis olovlig införsel av vapen. Om ett vapen som har förts in olovligen till Sverige lämnas in är således endast innehavet straffritt, inte den olovliga införseln.

Ansvarsfrihet gäller endast om vapnen eller ammunitionen lämnas in frivilligt. Frivillighet bör inte anses föreligga om innehavaren har särskilda skäl att utgå ifrån att han eller hon står inför att bli upptäckt och därför känner sig tvingad att lämna in vapnet, t.ex. i samband med en husrannsakan eller en kroppsvisitation. Däremot bör frivillighet anses föreligga då en person lämnar in ett vapen därför att han eller hon bedömer den allmänna risken för att bli upptäckt som alltför stor. Viss ledning bör kunna hämtas från tolkningen av frivillighetsbegreppet i 23 kap. 3 § brottsbalken.

Ansvarsfrihet gäller endast om vapnen eller ammunitionen lämnas till en polismyndighet. Kravet på att vapnen eller ammunitionen ska lämnas till en polismyndighet bör dock också anses uppfyllt om egendomen överlämnas till en enskild polisman som befinner sig i anslutning till myndighetens lokaler.

2 § Den som lämnar in eller låter lämna in skjutvapen eller ammunition enligt 1 § har rätt att vara anonym.

Av paragrafen framgår att den som lämnar in eller låter lämna in vapen eller ammunition enligt 1 § har rätt att vara anonym. Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.1.

Rätten till anonymitet innebär att polismyndigheten inte får göra några efterforskningar gentemot den som lämnar in eller låter lämna in vapen

eller ammunition när det gäller det olagliga innehavet av egendomen. Eftersom ansvarsfriheten endast gäller för det olagliga innehavet som innehavaren har gjort sig skyldig till får dock polismyndigheten utreda eventuella andra brott som har samband med den inlämnade egendomen.

3 § Skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt 1 § tillfaller staten.

Första stycket gäller inte om egendomen har lämnats in utan ägarens samtycke och ägaren gör anspråk på egendomen. Om egendomens ägare är känd, ska ett sådant anspråk göras inom en månad från det att ägaren fick del av en underrättelse från polismyndigheten om att egendomen lämnats in till myndigheten. Om ägaren inte är känd, ska anspråket göras inom tre månader från det att egendomen lämnades in.

I paragrafen anges vad som sker med de vapen och den ammunition som lämnas in. Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.2.

Av bestämmelsens *första stycke* följer att vapen och ammunition som lämnas in till en polismyndighet som huvudregel tillfaller staten. Det innebär att äganderätten till egendomen övergår från ägaren till staten. Den tidigare ägaren har inte rätt till någon ersättning.

I *andra stycket* behandlas situationen att vapnen och ammunitionen har lämnats in utan ägarens samtycke eller vetskap. Ägaren ges i dessa fall möjlighet att efter inlämnandet göra anspråk på egendomen inom vissa angivna tidsfrister.

Om det finns en känd ägare till den inlämnade egendomen ska polismyndigheten skicka en underrättelse om inlämnandet till honom eller henne. Av vapenregistren framgår visserligen normalt inte vem som äger ett vapen utan enbart vem som har tillstånd att inneha det. Vanligtvis är emellertid tillståndshavaren och ägaren en och samma person. En vapenägare som har låtit någon annan inneha hans eller hennes vapen får med andra ord finna sig i att det är tillståndshavaren som kommer att kontaktas av polismyndigheten. När en ägare har underrättats om att vapen eller ammunition har lämnats in har han eller hon en månad på sig att göra anspråk på egendomen. Tidsfristen börjar löpa den dag ägaren får del av underrättelsen från polisen. Även ägare som inte är kända för polisen har möjlighet att göra anspråk på egendomen. Ett sådant anspråk ska göras inom tre månader från den dag egendomen lämnades in till polismyndigheten. Denna tidsfrist gäller även i de fall en underrättelse om inlämnandet har skickats till någon annan än ägaren.

Om en ägare gör anspråk på egendomen med stöd av denna bestämmelse, tillfaller egendomen inte staten. En ägare som framställer ett sådant anspråk och som saknar innehavstillstånd omfattas inte av ansvarsfrihet eftersom lagens tillämplighet förutsätter att egendomen lämnats in frivilligt. I sådana fall blir i stället vapenlagen tillämplig.

Polisen kommer normalt inte att kunna härleda ammunition som lämnas in utan samband med ett vapen till en särskild innehavare. Ammunition registreras inte på samma sätt som vapen och är vanligen inte heller märkt. Förpackningar med ammunition som har tillverkats efter den 1 juli 2010 ska visserligen vara märkta på visst sätt, se 2 a kap. 6 § vapenlagen, men dessa uppgifter registreras inte i vapenregistren. I undantagsfall kan dock omständigheterna vara sådana att det finns anledning att anta att ammunitionen tillhör en bestämd person. Om in-

lämnad ammunition är märkt genom t.ex. en adresslapp på en låda, ska polisen kontrollera om personen i fråga är ägare till ammunitionen och i så fall ge honom eller henne tillfälle att göra anspråk på egendomen.

4 § Skjutvapen och ammunition som har tillfallit staten enligt 3 § ska förstöras, om egendomen inte behövs för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet.

Av paragrafen framgår att vapen och ammunition som har tillfallit staten som huvudregel ska förstöras. Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.2.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hanteringen av skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt denna lag.

Paragrafen informerar om att det finns en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hanteringen av de skjutvapen och den ammunition som har lämnats in enligt lagen. Det skulle t.ex. kunna vara föreskrifter om hur ägaren ska framställa anspråk enligt 3 § andra stycket och om vem som ska ta hand om egendom som har lämnats in, jfr den upphävda förordningen (2007:12) om hantering av skjutvapen och ammunition som lämnats in till en polismyndighet.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag (2013:000) om ansvarsfrihet vid vapenbrott

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som innehar ett skjutvapen eller ammunition utan att ha rätt till det ska inte dömas till ansvar för detta enligt 9 kap. 1 § eller 2 § första stycket i vapenlagen (1996:67), om han eller hon frivilligt lämnar in eller låter lämna in vapnet eller ammunitionen till en polismyndighet under tiden mars–maj 2013.

2 § Den som lämnar in skjutvapen eller ammunition enligt 1 § behöver inte lämna uppgift om sin identitet.

3 § Skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt 1 § tillfaller staten.

Första stycket gäller inte om egendomen har lämnats in utan ägarens samtycke och ägaren gör anspråk på egendomen. Om egendomens ägare är känd, ska ett sådant anspråk göras inom en månad från det att ägaren fick del av en underrättelse från polismyndigheten om att egendomen lämnats in till myndigheten. Om ägaren inte är känd, ska anspråket göras inom tre månader från det att egendomen lämnades in.

4 § Skjutvapen och ammunition som har tillfallit staten enligt 3 § ska förstöras, om egendomen inte behövs för musealt eller militärt ändamål eller för Statens kriminaltekniska laboratoriums verksamhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hanteringen av skjutvapen och ammunition som har lämnats in enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2013 och gäller till den 1 september 2014.

Efter remiss har yttranden över betänkandet lämnats av Göta hovrätt, Södertörns tingsrätt, Kammarrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Umeå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL), Brottsförebyggande rådet, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Inspektionen för strategiska produkter, Förvarsexportmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Naturvårdsverket, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Sveriges advokatsamfund, Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Skyttesportförbundet, Svenska vapensamlarföreningen (SVEVAP), ST-Polisväsendet och Svenska polisförbundet.

Härutöver har Spofa Jakt och Svenska Mångkampsförbundet inkommit med yttrande på eget initiativ.

Riksdagens ombudsmän har avstått från att yttra sig.

Sveriges Vapenhandlarförening har inte hörts av.